

Saul tot koning gezalfd

Thema: Koningen

1 Samuël 9 en 10: 1-16

VOORAF

We hebben de aanleiding tot de zalving van Saul tot koning uit 1 Sam. 8 ook bij de uitleg betrokken. In de vertelling kunt u dit kort noemen.

a. De vraag om een koning (1 Sam. 8)

UITLEG VAN DE TEKST

Samuël wordt oud. Het einde van zijn ambtsperiode komt in zicht. Met name de lange reis naar het zuiden van het land valt hem te zwaar. Daarom stelt hij in Berseba zijn zonen tot richters aan. Mogelijk gold bij het richterschap erfopvolging. De zonen gaan zeker niet in de weg van hun vader. Ze laten zich bij hun rechtspraak omkopen. Dat gold in Israël als een groot kwaad.

De oudsten van het volk komen daarop bij Samuël. Blijkbaar was er een behoorlijk goede band onder het volk en tussen het volk en Samuël. Ze wijzen hem op zijn gevorderde leeftijd en de gebreken van zijn zonen. Is het niet beter dat er een koning komt in Israël? Zoals bij de omringende volken?

Dat verzoek bevalt Samuël niet. Hij gaat ermee naar de HEERE. God geeft het bevel om aan het verzoek van het volk te voldoen. Maar deze toestemming is niet in de gunst van God. Samuël kan het zich aantrekken dat ze hem en zijn zonen niet meer willen, de HEERE heeft veel meer redenen om het Zich aan te trekken. Ze hebben met hun vraag om een koning Hem ten diepste verworpen. Theocratie moet monarchie worden. Samuël moet het volk ervan doordringen wat de consequenties

van een koning zullen zijn. Een koning, zoals de andere volken hebben, zal hun zonen opeisen voor overheidsdienst. Ze zullen zijn wegbereiders zijn om zijn komst te melden en ruim baan voor hem te maken. Ze zullen in zijn leger moeten dienen en op zijn land moeten werken. Ook hun dochters zal hij nodig hebben als zalfbereidsters, keukenmeisjes en kooksters. Van hun land en hun knechten en dienstmaagden zal hij het beste nemen. Ja, ook de tienden van hun kudden zullen voor hem zijn. Ze moeten zich daarom bezinnen op de vraag waaraan ze beginnen, want een weg terug zal er niet zijn (vers 18). Het volk laat zich er niet van afbrengen. Ze willen een koning. Welnu, ze zullen die dan krijgen ook.

TER OVERWEGING

Het volk had onder Samuël een goede tijd gehad en toch wilden ze een koning. Op zichzelf is dat niet on-Bijbels. In Zijn wetgeving had de HEERE er al rekening mee gehouden dat er een koning zou zijn in Israël en dat het volk vroeg of laat om een koning zou vragen. Het laat zich ook denken dat de Heere op Zijn tijd het koningschap Zelf zou hebben ingesteld in Israël. De vraag van het volk is overhaast. Bovendien spelen verkeerde motieven een rol. Ten diepste verwerpen ze de HEERE als Koning. Dat komt duidelijk uit in hun vraag om een koning zoals de andere volken. Ze verlangen dezelfde pracht als de andere volken. Achter hun vraag stak een stuk wereldgelijkvormigheid, hoogmoed en trots. Ook kunnen we vermoeden dat ze meenden met een koning militair in het voordeel te zijn. Ze waren dan niet langer afhankelijk van een leider die de HEERE steeds, als dat nodig was, verwekte. Met een koning zouden ze minder afhankelijk zijn. Ze

zouden, menselijk gesproken, meer zekerheid en veiligheid hebben. Zo kunnen wij dingen vragen van de Heere die op zichzelf niet verkeerd zijn, maar waar we een verkeerde kant mee uit willen. Bij God vandaan! Kinderen kunnen bijvoorbeeld vragen om Gods hulp bij hun werk op school, maar de diepste motivatie voor die vraag is dat ze bewust of onbewust willen pronken tegenover hun vriendjes. Bidden en bidden is twee, vgl. Jak. 4: 3. Het kan zelfs zijn dat we ontvangen wat we vragen, maar zeker niet altijd in Gods gunst.

b. Een ontmoeting met Samuël (1 Sam. 9: 1-25)

UITLEG VAN DE TEKST

Op het eerste gezicht lijkt het alsof het in hoofdstuk 9 ergens anders over gaat. Namelijk over een boerenzoon die op zoek is naar de ezellen van zijn vader. Maar al lezend blijkt dat hij de begeerde koning zal zijn. Daarom wordt in vers 1 uitvoerig zijn afkomst vermeld. De genoemde namen zijn ons verder onbekend. Kis was afkomstig van Zela in Benjamin en verhuisd naar Gibeon. Hij was vermoedelijk een welgesteld man.

Sauls eigenschappen worden geroemd. Vooral zijn lengte valt op. Zijn naam betekent: 'de verlangde' of 'de begeerde'. Samen met een knecht moet hij op zoek naar een stelletje verdwaalde ezellen van zijn vader. Ze zijn in een aantal dagen het gebergte rond Gibeon doorgetrokken en gekomen tot Zufa in het land van Benjamin als Saul voorstelt om terug te keren. Zijn vader zal nu meer over hen inzitten, dan over de ezellen. De knecht zegt hem echter dat ze dicht bij Rama zijn gekomen, waar Samuël is. En Samuël staat bekend als een ziener, als een man door wie de HEERE spreekt. Wellicht zal hij hen kunnen helpen. Als Saul opmerkt dat ze dan wel wat hebben moeten om de man Gods aan te bieden, blijkt de jongen vier gram zilver bij zich te hebben. Muntstukken had men nog niet. Zilver, dat als betalingsmiddel kon gelden, werd uitgewogen. Interessant is de toelichting van vers 9 over de aanduiding voor Samuël. Ziener was blijkbaar een oude, populaire naam voor profeet. Het woord duidt meer op het zien van dingen die een ander niet kan zien, dan woordverkondiging. Een profeet geeft als aanduiding meer. Een profeet houdt de mensen Gods wil voor en verkondigt Gods woorden.

Van enkele meisjes, die bij de bron aan de voet van de heuvel waarop de stad ligt aan het waterputten zijn, horen ze dat Samuël juist in de stad is. Er was in Rama een offer gebracht en nu zou de offermaaltijd gehouden worden. Dat vond toen plaats

op een hoogte buiten de stad. Eerst bracht men het offer aan de HEERE, daarna at men van het vlees dat apart gehouden mocht worden. Dit was een teken van gemeenschap met de HEERE en met elkaar. De meisjes sporen Saul en zijn knecht aan om haast te maken, want Samuël zal juist de offermaaltijd beginnen. Hij moet het vlees eerst zegenen en dan kan er gegeten worden.

Ze ontmoeten Samuël waarschijnlijk in de stadspoort die naar buiten voert, naar de hoogte. Ze kennen hem niet en vragen hem de weg. Samuël zelf was op deze ontmoeting door de Heere voorbereid (vers 15-16). Opvallend is hoe Sauls koningschap hier allereerst dienstbaar wordt gesteld aan de overwinning op de Filistijnen. De HEERE ontfermt zich over Zijn volk. Dit is nog geheel in de lijn van de richteren. Saul zal koning worden om het volk te verlossen. Tegelijk tonen deze woorden Gods barmhartigheid over Zijn volk, Zijn erfdeel, dat Hem als Koning heeft verworpen.

Nu maakt Samuël zich bekend en nodigt Saul uit voor de maaltijd. De ezellen zijn terecht. Samuël spreekt in bedekte termen over het koningschap van Saul, omdat de knecht erbij is. Bescheiden en verwonderd vraagt Saul wat Samuël met zijn woorden bedoelt. Z'n geslacht is toch niet zo voornaam. Samuël gaat hier verder niet op in en neemt Saul mee naar de maaltijd. Daar krijgt deze een ereplaats en het beste stuk vlees, dat Samuël al voor hem had laten reserveren. De schouder of schenkel was eigenlijk voor de priester. Het gold als een van de beste delen. Na de maaltijd neemt Samuël Saul mee naar het dak van zijn woning. Een plaats van afzondering en rustig gesprek. Daar brengt Saul de nacht door.

TER OVERWEGING

Door dit gedeelte loopt de gouden draad van Gods voorzienigheid. Dit alles lijkt toevallig! Maar in werkelijkheid zien we dat de HEERE de dingen zo leidt dat Saul tot koning wordt gezalfd. Het mag te denken geven dat Saul geen man is uit Juda (Gen. 49: 8-12). De hand van de HEERE is trouwens in allerlei 'toevalligheden' niet altijd duidelijk te onderscheiden. Er zijn veel dingen die wij niet begrijpen. Toch mogen we geloven en vertrouwen dat de HEERE ons leven draagt en leidt.

c. Saul tot koning gezalfd (1 Sam. 9: 26 - 10: 16)

UITLEG VAN DE TEKST

De volgende morgen staan ze vroeg op. Als ze de stad uit zijn, stuurt Samuël de knecht vooruit. Saul moet achterblijven. Hij krijgt Gods Woord te horen,

namelijk van zijn zalving tot koning over Israël. De zalfolie is teken van wijding en bekwaammaking. Saul krijgt ter bevestiging van zijn zalving drie tekenen. Allereerst zal hij bij het graf van Rachel, tussen Bethel en Jeruzalem, twee boodschappers vinden om te zeggen dat de ezellinnen gevonden zijn en dat Kis zich nu zorgen maakt over zijn zoon. Dit teken onderstreept de waarheid van de woorden van Samuël. De ezellinnen, zo had hij gezegd, zijn terecht en die woorden worden bevestigd. Zouden dan de woorden over het koningschap niet bevestigd worden? Bij Elon-Thabor, de eik van Thabor, een niet nader bekende plaats, zullen drie mannen zijn die opgaan naar het heiligdom te Bethel om te offeren. Zij zullen Saul het nodige ter hand stellen. Dat wat voor God bestemd was, zal hij ontvangen en hij mag het aannemen ook. Dit teken laat Saul zien dat hij leven mag van de gaven van het volk. Tot slot zal hij bij 'Gibea-Gods' komen (zo genoemd, omdat er een heiligdom ter ere van God was). Bovendien was daar een gedenkteken (zo moet waarschijnlijk het grondwoord voor bezettingen in vers 5 worden opgevat) van de Filistijnen. Het herinnerde in ieder geval aan de macht van de Filistijnen. Daar zal Saul een groep musicerende profeten ontmoeten. Daar zal over hem de Geest des HEEREN vaardig worden. Hij zal veranderd worden in een andere man. Deze tekenen zijn voor hem een aanwijzing, dat de HEERE met hem is.

In vers 8 lezen we het bevel van Samuël om naar Gilgal te gaan om te offeren. Wel moet Saul daar op Samuël wachten, vgl. 1 Sam. 13. Alles verloopt zoals Samuël heeft aangegeven. Met name wordt verteld van Sauls ontmoeting met de profeet. Voor degenen die Saul zien, is het hoogst opmerkelijk. Er komt zelfs een spreekwoord van. 'Is Saul ook onder de profeten?' Blijkbaar had men het van deze man, deze zoon van Kis niet verwacht. De uitdrukking: 'Wie is toch hun vader?' uit vers 12 is onduidelijk. Vermoedelijk wordt bedoeld dat profeteren en aangegrepen zijn door de Geest van God niets te maken heeft met afkomst. Na zijn vervoering heeft Saul waarschijnlijk op de hoogte een offer gebracht. Later informeert zijn oom naar wat er gebeurd is. Saul verzwijgt dan zijn zalving. Zolang hij

niet officieel tot koning gekozen is, praat hij er liever niet over.

TER OVERWEGING

We zien hier duidelijk dat voor de uitoefening van het koningschap alles van de HEERE nodig is. De roeping daartoe. Saul kan en wil zichzelf niet als koning opwerpen, maar moet nadrukkelijk geroepen worden. Maar niet minder de bekwaammaking. Hij heeft de leiding van de Heilige Geest nodig. Het overgieten met zalfolie is er teken en belofte van. Hier ligt de nadruk op de bekwaammaking. De Geest des HEEREN wordt ook vaardig over Saul. Hij wordt daar een ander mens van. Het stelt hem in staat om koning te zijn. De wat bescheiden en verlegen boerenzoon kan nu vaardig en doeltreffend optreden. Wat is het daarom tragisch om verderop te lezen dat de Geest van de HEERE van Saul wijkt.

Voor het vertellen op zondagsschool hebben we ook de zalving van de Heilige Geest nodig. Dat geldt trouwens voor elke taak waartoe de HEERE ons roept en het geldt voor het kind op de zondagsschool. Wij en zij mogen het van Hem verwachten. Als we maar nooit ons hart er buiten willen houden! Wat hebben we er tenslotte aan als we onze taak goed vervullen, maar tenslotte toch verloren gaan. De HEERE wil ons behouden en een leven geven in Zijn dienst en zalven met Zijn Geest opdat wij profeet, priester en koning zijn. De christen deelt immers in de zalving van Christus.

GEOLOFSLEER

- Naar aanleiding van het begin van de geschiedenis kan met de kinderen worden nagedacht over Gods Vaderlijke voorzienigheid (Heidelbergse Catechismus, zondag 10). God leidt ons leven. Ook de kleine en schijnbaar toevallig gebeurtenissen hebben een bedoeling, al is dat voor ons niet altijd helder. Wij mogen geloven en weten dat alle dingen meewerken ten goede voor degenen die God liefhebben.
- Naar aanleiding van de zalving van Saul kan met de kinderen worden doorgesproken over de zalving van een christen (Heidelbergse Catechismus, zondag 12).

